

Det livsviktiga vattnet

Strategi för en långsiktig och hållbar VA försörjning i Östra Göinge

Fastställd av kommunstyrelsen, 2015-10-07

Dnr: KS 2014/00230

Östra Göinge
kommun

Innehållsförteckning

1	Det livsviktiga vattnet	3
2	Utmaningar, förutsättningar och omvärld	4
3	VA-försörjning	5
	- nuläge	6
	- framtid	9
4	Genomförande	13

1 Det livsviktiga vattnet

I Östra Göinge ska det vara en självklarhet att öppna kranen och ha tillgång till dricksvatten av god kvalitet. Våra sjöar och vattendrag ska vara en bra levnadsmiljö för djur- och växtlivet knutet till vatten. Kommunens invånare och besökare ska även i framtiden kunna njuta av bad, båtliv, fiske och andra aktiviteter kopplade till rekreation, näringsliv och turism.

Allt ytvatten i Östra Göinge är på genomresa, det är på väg från sina källor i Småland till utloppen i Hanöbukten antingen via Helgeå eller Skräbeå. Att vattnet är på genomresa innebär att mellankommunal samordning av vattenfrågor idag är ett måste i arbetet att nå god status i våra vatten. Strategin *Det livsviktiga vattnet* är framarbetad med insikten om att vatten är en livsviktig resurs som utgör hjärtat i de naturliga ekosystemen. Vattnet cirkulerar i ett kretslopp vilket innebär att framtidens vattenkvalité styrs av hur vi agerar här och nu. Genom att identifiera och minska vår påverkan på vattnet skapas förutsättningar för en god vattenstatus. Av allt vatten på jorden är endast en mycket liten del färskvatten och dess mängd, kvalitet och tillgänglighet varierar stort mellan olika områden både ur ett lokalt, regionalt och globalt perspektiv. Planering och hantering av vattenresurser måste göras med en utgångspunkt i att förstå och förena de regionala och lokala utmaningarna med förutsättningarna som skiljer sig åt mellan regioner och kommuner.

Styrande i strategiarbetet har varit kommuninvånarens behov och kommunens väg mot ett hållbart Östra Göinge, Skånes gröna hjärta. Strategins största utmaning har varit att studera hur vi säkerställer vår framtida dricksvattenförsörjning. Östra Göinge kommun är en kommun med mindre bra förutsättningar för egen vattenproduktion, vilket innebär att man är beroende av grannkommunernas vattenresurser. Idag köper Östra Göinge mer än hälften av sitt dricksvattenbehov från Kristianstad.

Strategins handlingsplan beskriver hur Östra Göinge kommun långsiktigt kan nå en trygg dricksvattenförsörjning samt skapa förutsättningar för friska och levande vatten genom att minska påverkan från avloppsvatten.

1.1 Bakgrund

Vatten följer inte de kommunala geografiska gränserna utan delas av regioner och kommuner. För att hitta hållbara vatten- och avlopps (VA) lösningar måste man se till helheten både lokalt och regionalt samt samverka kring vattenanvändningen och påverkan. För att nå en hållbar VA-försörjning krävs en långsiktig planering med tydliga beslut om vilken utveckling kommunen strävar efter samt kunskap om de vattentillgångar och sjöar och vattendrag som blir berörda. Med en strategi för utvecklingen av VA ökar möjligheten att förbättra vattnets status och skapa en robust dricksvattenförsörjning. Behovet av att ta fram övergripande planer för VA har accelererat under de senaste åren, dels genom att det är en av kommunernas utpekade åtgärder i vattendirektivets och miljömålsens åtgärdsprogram och dels av att vikten i att planera för hur både enskilt och kommunalt VA ska hanteras och utvecklas har synliggjorts. Miljökraven inom området har under de senaste åren ökat och förväntas öka ytterligare för att Sverige och EU ska kunna uppfylla bland annat vattendirektivet och miljömålen. Med kommunernas ansvar för mark- och vattenförvaltning, fysisk planering, dricksvattenförsörjning, avloppsrening samt tillsyn har de en betydande roll i arbetet med genomförandet av vattendirektivet och miljömålen.

1.2 Syfte och mål

Strategier är i Östra Göinge kommuns styr- och ledningsmodell definierade som en väg mot politiskt antagna inriktningar och mål. En strategi behandlar en fråga eller ett område på en övergripande nivå med avsikt att få en gemensam bild i förvaltningen att arbeta efter. Strategin *Det livsviktiga vattnet* syftar till att ta ett helhetsgrepp på hur VA-frågan kan lösas i ett större och mer långsiktigt sammanhang. Antagna inriktningar som strategin ska leda mot finns i *ÖP 2012* samt *Programhandling för miljöarbetet i Östra Göinge 2014* som båda har planeringshorisont 2025. Strategin har planeringshorisont 2040 med hänsyn till de stora infrastruktur projekt som behöver genomföras. Strategins mål är att på ett hållbart sätt säkra tillgången på dricksvatten och skapa förutsättningar för att minska påverkan från VA i våra vattenförekomster. Strategin ska vidare fungera som en vägvisare i ekonomiska investeringar samt fungera som ett strategiskt underlag vid beställningar till det kommunala driftbolaget Skåne Blekinge Vattentjänst AB (SBVT).

Strategin är avgränsad till att behandla kommunal VA-försörjning angående dricksvatten, avloppsvatten, dagvatten, ledningsnät och samlad bebyggelse. Avseende enskilda anläggningar i övrigt berörs de som ligger intill framtida kommunalt ledningsnät för VA. Strategin behandlar inte vattnets påverkan på samhället vid översvämning, skyfall och torka.

2 Utmaningar, förutsättningar och omvärld

2.1 Utmaningar

Östra Göinge står inför ett flertal utmaningar i sin VA-försörjning vilket kommer att kräva stora ekonomiska investeringar. Majoriteten av befintliga anläggningar behöver moderniseras alternativt byggas om. Även ledningsnäten visar på brister i sin funktion. Beträffande dricksvattenförsörjningen råder stora osäkerhetsfaktorer inför framtiden genom bristen på eget producerat vatten, beroendet av Kristianstad kommun och den höga sårbarheten i befintlig försörjning. Bristande kunskap om ledningsnätens status, dagvattnets påverkan och förväntat framtida ansvar för områden med samlad bebyggelse skapar även det en osäkerhet inför prioriteringar och investeringar. För att möta framtidens krav på VA-försörjning och få en hållbar VA-försörjning behöver stora förändringar ske. VA-försörjningens infrastruktur kan liknas vid strukturerna för trafik och el, de är nödvändiga för samhällets funktion, har stora anläggningskostnader och ska finnas och drifvas under många år. Därför är det viktigt att studera utmaningarna i ett långsiktigt perspektiv, en hållbar VA-försörjning 25-50 år framåt i tiden. En hållbar VA-försörjning innebär ur ett socialt perspektiv att vi har tillgång till dricksvatten och att våra ytvatten går att använda till rekreation, ur ett ekologiskt perspektiv att vi minskar vår belastning på miljö både vad gäller påverkan genom utsläpp men även uttag av resurser. En ekonomiskt hållbar VA-försörjning ser främst till ovanstående värden med insikten att vi planerar och driver en viktig samhällsfunktion ur ett långsiktigt perspektiv där kortsiktiga ekonomiska vinster står åt sidan för långsiktiga korrekta investeringar.

2.2 Förutsättningar

Antagna inriktningar

Antagna politiska inriktningar som berör strategin.

ÖP 2012

- Alla byar ska leva.

- Arbeta för en god vattenkvalité i våra vatten.
- Skapa mer rationella reningsanläggningar genom att överföra avloppsvatten mellan byarna.
- Utarbeta en policy för dagvatten.
- Definiera vattenskyddsområden och uppdatera skyddsföreskrifter.
- Utarbeta en VA-plan.

Programhandling för Östra Göingens miljöarbete 2014

- Finns inga utsläpp av miljögifter till sjöar och vattendrag.
- Finns god planering och skydd gällande säkerställande av grundvatten och dricksvatten.
- Har man en heltäckande och långsiktig planering av spill, dag och avloppsvatten.
- Tar alla sitt ansvar och är aktiva i vattenförvaltningen av sjöar och vattendrag.

Lagstiftning

Det är ett flertal lagstiftningar som har betydelse för VA. De olika lagarna har inte stiftas utifrån en gemensam bakomliggande tanke, utan har tillkommit och reviderats var för sig under olika tidsperioder. Detta gör att de ibland är motstridiga, det finns luckor i lagstiftningen och att vissa bestämmelser överlappar varandra. Lagstiftning av störst betydelse är:

Miljöbalken; reglerar utsläpp av avloppsvatten. Även vattendirektivet är implementerat i Miljöbalken och vattentäkter omfattas av balken.

Plan – och bygglagen; innehåller bestämmelser om planering av mark och vatten och om byggande.

Lagen om allmänna vattentjänster; innehåller bestämmelser inom verksamhetsområde samt om när verksamhetsområde ska inrättas.

Livsmedelverkets författningssamling; ställer krav på dricksvatten.

Miljömål

Det finns 16 stycken nationella miljömål i Sverige med syftet att belysa den ekologiska dimensionen i begreppet hållbar utveckling. Av miljömålen är det fem stycken som berör strategin.

- Giftfri miljö
- Ingen övergödning
- Levande sjöar och vattendrag
- God bebyggd miljö
- Grundvatten av god kvalitet

Utifrån de nationella miljömålen utformas regionala mål av länsstyrelserna och lokala mål av kommunerna. I Östra Göinge framgår inriktningarna för miljöarbetet av *Programhandling för Östra Göingens miljöarbete 2014*.

2.3 Omvärld

Östra Göinge är på inget sätt en unik kommun i att stå inför stora utmaningar inom VA. Utmaningarnas storlek skiljer sig åt mellan kommunerna beroende på kommunernas olika förutsättningar. I stort handlar det för alla om att ha en trygg och robust framställning och distribution av dricksvatten och att hantera hot avseende föroreningar och vattenbrist. Ledningsnäten ska vara säkra från in- och utläckage. Avlopps- och dagvatten ska påverka våra hav, sjöar, vattendrag och grundvatten så lite som möjligt och VA ska byggas ut till områden med samlad bebyggelse. Utmaningarna är stora och kostsamma. För att hitta hållbara lösningar är det viktigt att lyfta perspektivet från de geografiskt satta kommunala gränserna och istället lokalisera potentiella möjligheter till samarbete kring VA-frågor med närliggande kommuner både avseende dricksvatten, utbyggnad och rening av avloppsvatten. Traditionellt sett har varje kommun löst VA-försörjning inom sitt geografiska område, men med framtida utmaningar är det av stor betydelse att se VA-frågan ur ett regionalt perspektiv. Dels för att säkra regionens dricksvattenförsörjning och dels för att kommunerna ska kunna uppnå uppsatta direktiv och mål för VA-försörjningen.

3 VA-försörjning

VA-försörjning delas in tre områden, dricksvatten, avloppsvatten (vatten från hushåll och verksamheter) samt dagvatten (regn- och smältvatten) och för varje område finns ett ledningsnät. Inom Östra Göinge finns idag kommunala verksamhetsområden för VA i våra byar samt Kräbbleboda och Tydinge. Inom verksamhetsområdena ansvarar kommunen för försörjningen av dricksvatten samt omhändertagande av avloppsvatten och i de flesta fall även dagvatten. Utanför verksamhetsområdena ansvarar den enskilda fastighetsägaren alternativt samfälligheter för sin försörjning av dricksvatten och omhändertagande av avloppsvatten genom enskilda anläggningar. Enligt lagen om allmänna vattentjänster har kommunen ansvar att bygga ut VA där det behövs i ett större sammanhang med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön. Områden där framtida utbyggnad behövs behandlas i strategin och benämns som samlad bebyggelse.

3.1 VA-försörjning - nuläge

I Östra Göinge är ca 3500 hushåll anslutna till kommunalt VA. Kartan illustrerar dagens VA-försörjning samt grannkommunernas närliggande anläggningar. Östra Göinge kommun framställer och renar eget dricksvatten från sex vattentäkter inom kommunen samt köper dricksvatten från Kristianstad. Avloppsvatten renas i sju kommunala reningsverk och dagvatten inom verksamhetsområde leds i huvudsak bort till närliggande sjöar och vattendrag. För att sörja för att dricksvatten levereras och avloppsvatten och dagvatten leds bort finns 46 mil ledningar. Ledningsnätet för avloppsvatten och dagvatten är i stort ett utbyggt duplikatsystem, vilket innebär att det är separata ledningar för avloppsvatten och dagvatten. Dagens VA-försörjning sker generellt med små bristfälliga anläggningar i våra byar, dricksvattenproduktionen är sårbar, ledningsnätens funktion visar stora brister, flera sjöar och vattendrag påverkas och kunskapen om dagvattnets påverkan är låg.

Dricksvatten

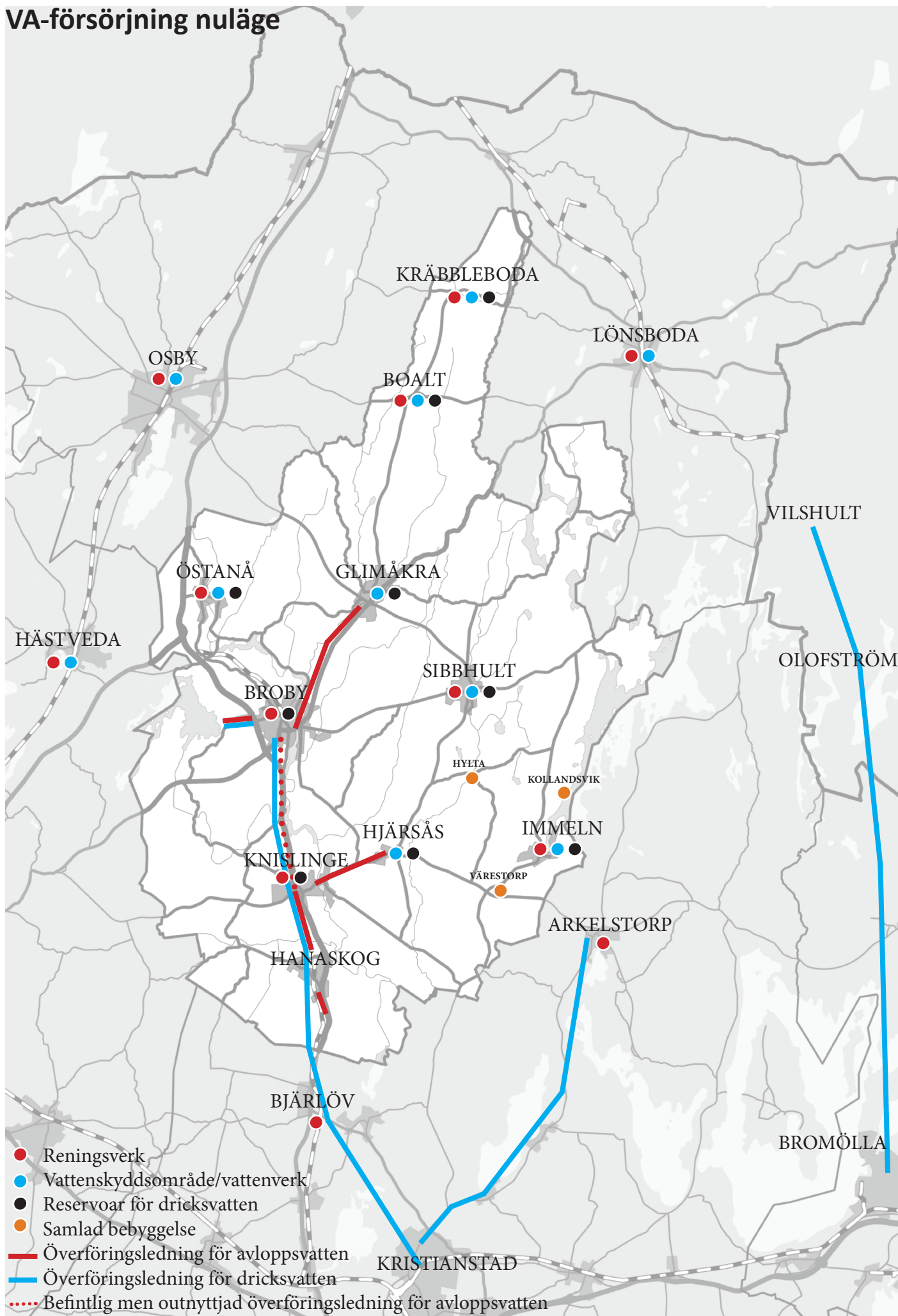
Dricksvatten framställs från grundvattentäkter och vattenverk vid våra byar undantaget Hanaskog, Knislinge och Broby som sedan 2001 har vatten

framställt från Kristianstad kommuns grundvatten. Före 2001 skedde all dricksvattenproduktion inom kommunen men på grund av dålig vattenkvalité i täkterna för Hanaskog, Knislinge och Broby slöts ett 30-årigt avtal med Kristianstad kommun avseende möjlighet att köpa dricksvatten. I tabellen nedan framgår att Östra Göinges totala dricksvattenbehov är ca 900 000 m³ årligen, varav vatten från Kristianstad utgör mer än hälften. I den egna produktionen synliggörs att flera täkter saknar vattendom och samtliga saknar vattenskyddsområde med tillhörande skyddsföreskrifter beslutade enligt Miljöbalken. Detta innebär att vårt råvatten är oskyddat och sårbart. Tabellen synliggör även att vattentäkten i Sibbhult med risk för föroreningar ur ett långsiktigt perspektiv ej bör tjäna som vattentäkt. Lagringskapaciteten är bristfällig. I vattenstråket från Kristianstad behövs utökat reservoarutrymme enligt avtal, men även vid läckage utgör befintliga reservoarer mycket kort lagringstid i förhållande till behovet. I vattentäkten i Hjäsås finns grundvatten av god kvalité och möjligheten för ökat uttag bör utredas.

Det viktiga avseende dricksvattnet är att kommunen säkerställer en robust infrastruktur och trygg distribution av dricksvatten till kommunens medborgare och verksamheter.

By	Behov (~m ³ /år)	Skydd Vattendom/ Vattenskyddsområde (år)	Resovar (m ³)	Kommentar
Broby	250 000	Ej aktuellt	500	Vatten från Kristianstad. Låg reservoar kapacitet.
Boalt	10 000	Nej/1983	60	
Glimåkra	150 000	2015/1993	1600	
Hjäsås	35 000	Nej/1972	90	Bra vattenkvalité.
Immeln	20 000	2015/1993	75	
Knislinge/ Hanaskog	270 000	Ej aktuellt	1450	Vatten från Kristianstad.
Kräbbleboda	1000	2011/Nej	30	Vattenverket fungerar inte så vatten körs dit.
Sibbhult	140 000	Nej/1993	1200	Vattentäkt vid nedlagd tipp, risk för förorening.
Östanå	15 000	Nej/1974	40	Bra vattenkvalité men begränsad kvantitet.

VA-försörjning nuläge

Kommunens förutsättning att hitta tillräckliga mängder råvatten att framställa dricksvatten av bedöms som både mycket osäkert och kostsamt.

Huvudsakliga brister i dagens dricksvattenproduktion:

- Begränsad tillgång till vatten.
- Hög sårbarhet.
- Inga reservvattentäkter.
- Få uttag har tillstånd.
- Dålig status på vattenverk.
- Skydden för vattentäkterna är ålderdomliga och otillräckliga.
- För låg reservoarkapacitet.

Avloppsvatten

Avloppsvattnet utgörs av avloppsvatten från hushåll och verksamheter. Det finns sju lokala reningsverk och flertal pumpstationer vid våra byar. Broby reningsverk tar emot avloppsvatten från Glimåkra. Knislinge reningsverk tar emot avloppsvatten från Hjärsås och Hanaskog. Överföringsledning mellan Broby och Knislinge finns för avloppsvatten med syfte att tas i bruk då Knislinge reningsverk byggs om. Sex av reningsverken har utsläppspunkt i Helgeås avrinningsområde medan Immeln's reningsverk har utsläpp i Skråbeåns avrinningsområde. Det viktigaste avseende omhändertagandet av avloppsvatten är att detta påverkar våra sjöar och vattendrag i så begränsad omfattning som möjligt.

Huvudsakliga brister i dagens omhändertagande av avloppsvatten:

- Reningsverken påverkar flera sjöar och vattendrag.
- Majoriteten av reningsverken har uppnått sin tekniska livslängd och kräver omfattande underhåll.
- Flertalet av reningsverken uppvisar bristfällig kapacitet och funktion.

Dagvatten

Dagvatten är tillfälliga flöden som regn och smältvatten. Kommunen har ansvaret för dagvattenhanteringen inom flertalet av VA-försörjningens verksamhetsområde dock inte inne

på privat fastighet. Dagvatten kan utgöra ett problem genom att lokalt ge höga flöden, men även för att det tar med sig föroreningar ut i vattendragen. Dagvattnet leds traditionellt sett genom ledningar till närmsta sjö eller vattendrag. Få lokalt omhändertagande och fördröjning av dagvatten är anlagda. Det är inte känt hur dagvattnet påverkar våra byar vid stora mängder inte heller hur dagvatten påverkar mottagande sjöar och vattendrag.

Dagvatten bör inte ha en negativ påverkan på människors hälsa och miljön utan fungera som en resurs i vattnets kretslopp.

Huvudsakliga brister i dagens hantering av dagvatten:

- Det finns ingen kännedom om vad dagvattnet innehåller och hur det påverkar våra sjöar och vattendrag.

- Dagvatten omhändertas i stort traditionellt i ledningsnät som ej utgör någon resurs i kretsloppet.

Ledningsnät

För att distribuera dricksvatten samt leda bort avlopps- och dagvatten inom våra verksamhetsområden har kommunen totalt ca 46 mil ledningar fördelat på tre olika ledningssystem; vatten, avlopp och dag med tillhörande distributionssystem. Ledningssanering har delvis utförts genom att ersätta galvade ledningar med ledningar av polyeten. Men överlag är ledningsnäten föråldrade, uppvisar stora brister och ett stort förnyelsebehov. Ledningsnäten ger problem med in- och utläckage, dock är kännedomen om ledningsnätets status begränsad, vilket innebär att det är svårt att arbeta förebyggande.

Det är viktigt att ledningsnäten förnyas i takt med behovet. Ett bra ledningssystem säkerställer distribution av vatten, förorenar inte samt hushåller med naturresurser.

Huvudsakliga brister i dagens ledningsnät:

- Det saknas kunskap om ledningsnätets status för att kunna prioritera rätt investeringar avseende underhåll och förnyelse.
- Ledningssystemen har betydande in- och utläckage.
- Ledningsnäten är generellt sett ålderdomliga och reinvesteringens behov är stort.

Samlad bebyggelse

I Östra Göinge finns ca 2000 hushåll med egna alternativt samägda dricksvattenbrunnar och avloppsanläggningar. Inventerings- och åtgärdsarbete har sedan 2012 varit prioriterat och visar att behovet av att åtgärda de enskilda anläggningarna är stort. Flertalet som inventerats är undermåliga och kräver åtgärd. En viktig del i att skapa förutsättningar för bättre vattenkvalité är att detta arbete även fortsättningsvis prioriteras. Kunskapen om kvalitet och kvantitet i de privata dricksvattentäkterna är låg.

Det finns områden som idag har enskild VA-försörjning men där kommunen kan antas ha ett ansvar att lösa VA-försörjningen enligt Lagen om allmänna vattentjänster, samlad bebyggelse. Ansvaret innebär att det krävs allmänna VA- anläggningar om VA-försörjningen av hälso- eller miljöskäl måste lösas i ett större sammanhang. Hälso- och miljöskäl innebär en sammanvägning av flera faktorer, exempelvis problem med vattenförsörjning, hur tätbebyggt området är och var området är placerat med tanke på recipient, känslig eller skyddsvärd miljö och offentliga bad. I propositionen till vattentjänstlagen definieras ”större sammanhang” som 20-30 fastigheter i samlad bebyggelse, det vill säga att fastigheterna ska ligga i stort sett bredvid varandra. För att avgöra om ett område ingår i det kommunala ansvaret behöver bedömningar göras från fall till fall. Majoriteten av de enskilda avloppen omfattas inte av framtida kommunalt VA utan måste åtgärdas av de enskilda fastighetsägarna.

Under de senaste tre åren har kommunen beslutat om utbyggnad av kommunalt VA till tre områden Tydinge, Kollandsvik och Västraby. Prioriteringen av områdena har grundat sig på antal fastigheter, påverkan på recipient och möjligheten att ordna enskilda VA-lösningar.

För att avgöra om ett område omfattas av kommunalt ansvar för VA har bedömningen gjorts enligt följande riktlinjer:

- Områden med 15-20 hushåll eller färre omfattas inte av kommunalt ansvar om inte mycket särskilda skäl föreligger.
- Områden med 20-30 hushåll omfattas inte av kommunalt ansvar om inte särskilda skäl föreligger.
- Områden med fler än 30 hushåll innefattas av kommunalt ansvar.

Särskilda skäl utgörs av exempelvis offentliga badplatser och recipientens känslighet. Mycket

särskilda skäl kan vara problem med vattenförsörjning och närheten till allmän vattentäkt.

Framtida identifierade områden avseende samlad bebyggelse är Hylta och Vårestorp.

Behov av åtgärd avseende samlad bebyggelse:

- Områden som bedöms som samlad bebyggelse och där man gör bedömningen att ansvar enligt Lagen om allmänna vattentjänster gäller ska utredas och tid för inrättande av kommunalt VA område ska beslutas.

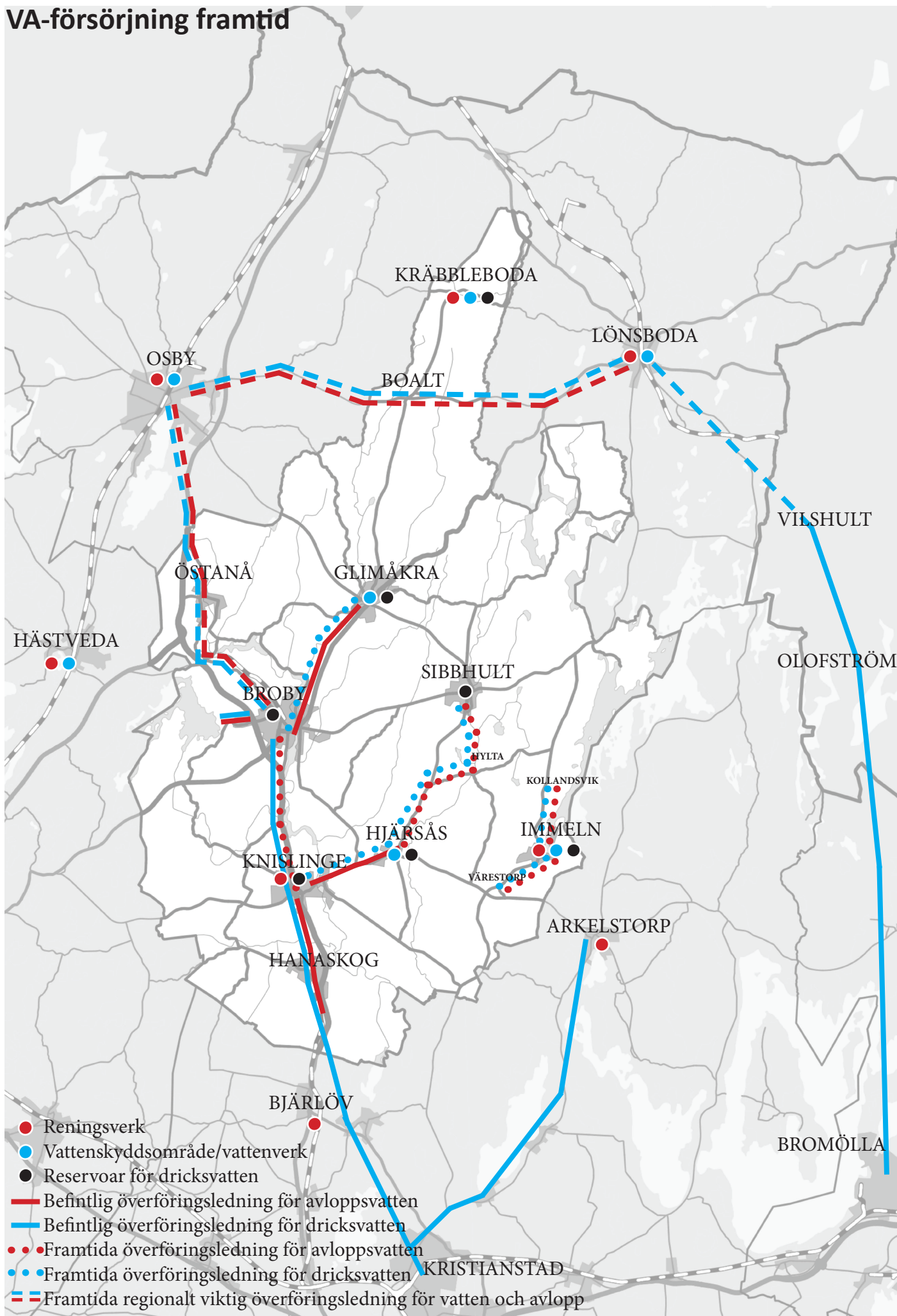
3.2 VA försörjning- framtid

Kartan på framtidens VA-försörjning visar hur Östra Göinge kommun långsiktigt kan säkra tillgången på dricksvatten samt skapa förutsättningar för friska och levande vatten genom minskad påverkan från avloppsvatten. Dricksvatten lyfts från det lilla enskilda kommunala perspektivet till att visa en större bild med samverkan över kommungränser med syfte att bygga en VA-försörjning med färre anläggningar, trygg och robust framställning och distribution av dricksvatten och ett bra omhändertagande av avloppsvatten.

3.2.1 Ställningstagande

- Vår dricksvattenförsörjning präglas av kvalitet, kvantitet och leveranssäkerhet. Vid val av vattenförsörjning ska långsiktighet och säkerhet värderas högre än pris.
- Vårt omhändertagande av avloppsvatten ska vara driftsäkert och modernt. Vi ska rena avloppsvatten med utgångspunkt att påverkan på recipient ska vara så låg som möjligt. Långsiktighet ska prägla processen snarare än kortsiktiga ekonomiska besparingar.
- Vårt dagvatten berikar våra byar istället för att belasta miljön.
- Kommunens VA-anläggningar ska drivas på ett långsiktigt hållbart sätt med hänsyn till både miljö och ekonomi.
- Vår VA-försörjning genomsyras av en medvetenhet om samhällets förutsättningar, förändringar och sårbarhet. Arbetet säkerställs genom riskbedömningar och krisplaner.

VA-försörjning framtid

3.2.2 Handlingsplan

Överföringsledningar

Den stora förändringen från nuläge till framtid är föreslagna överföringsledningar. För en kommun med flera mindre byar är det en utmaning att i varje by ha reningsverk, vattentäkt och reservvattentäkt. I Östra Göinge är det omöjligt på grund av bristen till vatten att framställa dricksvatten av. Systemet är inte heller hållbart ur ett ekonomiskt driftperspektiv. Överföringsledningarna syftar till att minska sårbarheten för varje enskild by och minska antal anläggningar. Överföringsledningarna Osby (Skeingesjön) - Broby samt Vilshult - Osby är även viktiga ur ett regionalt perspektiv avseende dricksvattenförsörjning.

Framtida överföringsledningar undantaget Vilshult-Lönsboda innebär ledning både för dricksvatten och avloppsvatten. Överföringsledningarna kommer att utgöra verksamhetsområden vilket innebär att fastigheter längs med överföringsledningarna kan ingå i VA-kollektivet. Överföringsledningarna utgörs av nedanstående stråk:

Osby - Ö Genastorp - Östanå - Glimminge - Broby

Den viktigaste överföringsledningen avseende dricksvatten. Ledningen minskar kommunens sårbarhet genom att säkerställa tillgång till dricksvatten från två håll, Osby (Skeingesjön) och Kristianstad. Ledningen ansluter till befintlig överföringsledning i Broby - Knislinge - Hanaskog - Kristianstad. Detta innebär att dricksvatten från Osby och Kristianstad även utgör reserv åt varandra och att Östanå vattenverk kan läggas ner. Reservoar kapaciteten behöver förstärkas för eventuella distributions- och underhållsuppehåll. Avloppsvatten kan överföras från Osby till Knislinge och Östanå reningsverk och Broby reningsverk kan läggas ner. Potential finns även att i framtiden i Knislinge reningsverk ta emot avloppsvatten från Osby, Hästveda och Bjärlöv reningsverk om och när behov föreligger. I Osby kommun finns samlad bebyggelse i Östra Genastorp som kan kopplas in och i Östra Göinge kan Glimminge anslutas till överföringsledningen.

Sibbhult - Hylta - Hjärsås - Knislinge

Överföringsledningen syftar till att skapa bättre förutsättningar för dricksvattenförsörjningen i Sibbhult genom att ersätta befintlig vattentäkt med vatten från Hjärsås vattentäkt samt att få tillgång till vatten från Kristianstad. Överföringsledningen innebär att både vattenverket och reningsverket i Sibbhult kan läggas ner. Överföringsledningen går via Hylta samt

hushållen norr om Hjärsås. Avloppsledning mellan Hjärsås och Knislinge finns idag men bedöms som underdimensionerad för tillkommande anslutningar.

Glimåkra - Broby

På sträckan finns överföringsledning för avloppsvatten. För att göra Glimåkras dricksvattenförsörjning mindre sårbar föreslås att överföringsledningen i framtiden även kompletteras med ledning för dricksvatten vilket innebär att Glimåkra även får tillgång till vatten från Osby (Skeingesjön).

Vilshult - Lönsboda - Boalt - Osby

Denna överföringsledning är en viktig regional åtgärd genom att koppla samman de stora tillgångarna avseende dricksvatten i stråket Bromölla-Osby- Kristianstad. För Östra Göinge skulle överföringsledningen innebära att vattenverket och reningsverket i Boalt kan läggas ner. Projektet kan eventuellt samordnas med utbyggnad av väg 15, tvärleden.

Dricksvatten

Östra Göinges utmaningar avseende en trygg och robust dricksvattenförsörjning är stora och innebär ett beroende av andra kommuners tillgångar. Östra Göinge behöver vara en del av det storskaliga nätet och tryggheten som det kan skapa. Beroendet ställer krav på att hushålla med resurserna och förvalta dem ansvarsfullt, så väl regionala som lokala resurser. Strategins föreslagna handlingsplan skapar inte endast fördelar för Östra Göinge utan utgör även en styrka för grannkommunerna genom att knyta samman ledningsnäten för en tryggad långsiktig VA-försörjning i regionen.

För att skapa en trygg och robust dricksvattenförsörjning för Östra Göinge föreslås en överföringsledning från Osby avseende dricksvatten med syfte att få tillgång till vatten från Maglaröd vattenverk som framställer dricksvatten från Skeingesjön. Att få tillgång till Skeingesjön skapar en ökad robusthet mot beroendet av vatten från Kristianstad samt att ledningsnätet i framtidens VA-försörjning är hopkopplat så att det vid behov finns vatten att distribuera från flera håll. För att säkerställa att kommunen kan hantera avbrott i dricksvattenförsörjningen behöver reservoar kapaciteten öka både avseende vatten från Osby och Kristianstad. Reservoar kapaciteten för vatten från Kristianstad är brådskande.

Åtgärder för dricksvatten:

- Reservoarkapaciteten för vatten från Kristianstad säkerställs.
- Vattentäkterna skyddas med vattenskyddsområde och föreskrifter. Uttagen ska säkras genom vattendom.
- Möjligheten för ökat uttag från Hjårsås vattentäkt utreds för försörjningen i Sibbhult alternativt som komplement till Knislinge.
- Glimåkra och Kräbbleboda vattenverk rustas upp avseende funktion.
- Sibbhult, Östanå och Boalts vattenverk läggs ner när vattendistributionen är säkrad via överföringsledningar.

Avloppsvatten

Östra Göinge står inför att bygga om fem reningsverk eller att arbeta med att föra över avloppsvatten mellan byarna och då kunna lägga ner och minska antal reningsverk. Då överföringsledningar för vatten är nödvändiga är det naturligt att avloppsvatten också följer de stråken. Genom föreslagna överföringsledningar kan avloppsvatten överföras mellan byarna och antal verk minskas. Konsekvensen blir färre utsläppspunkter och färre anläggningar att underhålla. Knislinge reningsverk byggs om och förbereds för att ta emot avloppsvatten från överföringsledningarna, vilket även i framtiden vid behov ska kunna innefatta Osby, Hästveda och Bjärlövs reningsverk.

Åtgärder för avloppsvatten:

- Knislinges nya reningsverk byggs för att möta upp strategins behov.
- Immelns reningsverk rustas upp avseende kvantitet och funktion för att ta emot avloppsvatten från Kollandsvik och Vårestorp.
- Broby, Sibbhult, Boalt och Östanås reningsverk läggs ner efterhand som överföringsledningar byggs ut.

Dagvatten

Dagvatten påverkar våra sjöar och vattendrag samt kan orsaka översvämningar. Kunskapen om påverkan är låg och behöver förbättras. För att förbereda våra byar för framtida utmaningar och krav på dagvattenutsläpp är det viktigt att öka kunskapen samt vid ombyggnad

och nyanläggning arbeta för att dagvatten ska utgöra en resurs i vattnets kretsloppet istället för att vara en belastning.

Åtgärder för dagvatten:

- Öka kunskapen om dagvattnets innehåll för att kunna minska dess påverkan där behov föreligger.
- När ledningar renoveras undersöks möjligheten till öppna dagvattenlösningar.
- Vid arbete med översiktsplan samt fördjupningar utreds ytor för omhändertagande av dagvatten i våra byar.
- Alla nya eller reviderade detaljplaner ska säkerställa att det finns tillräckliga ytor för ett lokalt omhändertagande av dagvatten.

Ledningsnät

Utan ett fungerande ledningsnät med tillhörande distributionssystem har det ingen betydelse att vi har god tillgång på dricksvatten och ambitionen att minska vår påverkan på recipient. Distributionen av dricksvattnet måste vara säker mot föroreningar och fri från läckor för att hushålla med resurserna och trygga leveranssäkerheten. Omvänt behöver ledningsnäten för avloppsvattnet vara täta för att förhindra att föroreningar läcker ut på vägen till reningsverken men även för att reningsverken ej ska belastas med inläckande grundvatten. Ledningsnäten har en begränsad teknisk livslängd. Det är viktigt att de underhålls och förnyas med utgångspunkt från denna så att underhållsbehov inte ackumuleras och därmed riskerar ekonomi och robusthet. Även klimatförändringen har inverkan på ledningssystemen genom att vissa ledningssystem inte längre klarar de flöden som uppkommer utan att uppgraderas. Kunskap om ledningsnätens status är avgörande för att arbeta förebyggande och långsiktigt och för att prioritera rätt insatser i arbetet för att motverka in- och utläckage samt säkerställa distributionen av dricksvattnet.

Åtgärder för ledningsnäten:

- En ledningsförnyelseplan arbetas fram för att säkerställa ledningsnätens långsiktiga funktion.
- Kontinuerligt arbeta med att säkerställa ledningsnätens långsiktiga funktion.

Samlad bebyggelse

I Östra Göinge finns två återstående områden med samlad bebyggelse som inte är anslutna till VA-näten; Hylta och Vårestorp. Hylta kommer att anslutas till kommunalt VA genom överföringsledningen mellan Sibbhult - Hylta - Hjårsås - Knislinge. Vårestorp ska utredas avseende inkoppling till Immelns reningsverk. Utbyggnad till Vårestorp förväntas dock inte bli aktuellt inom de närmsta 15 åren. Vid utbyggnad av överföringsledningarna kommer fastigheter längs med och även mindre husgrupper att anslutas till kommunalt VA. Exempelvis Glimminge och fastigheter norr om Hjårsås. Även om ett område har prioriterats för utbyggnad av kommunalt VA kan det dröja lång tid innan genomförandet blir aktuellt. Därav behöver riktlinjer för hur enskilda avlopp ska hanteras i områden i väntan på utbyggnad av kommunalt VA arbetas fram.

Åtgärder för samlad bebyggelse:

- För Hylta och Vårestorp ska utredning och tidsplan för inrättande av kommunalt VA område beslutas.
- Tillsyn - och tillståndsnämnden bör fatta beslut om riktlinjer för hur man hanterar de enskilda avloppen som enligt strategin i framtiden kommer att innefattas av kommunalt VA.

4 Genomförande

Framtidens VA-försörjning ställer krav på en process med flera steg beroende av varandra. För att lyckas i arbetet krävs att beslut inom VA-försörjningen fattas med utgångspunkt i denna strategi och kommande tillhörande utredningar och beslut. Strategin fastställer i handlingsplanen en rad åtgärder för dricksvatten, avloppsvatten, dagvatten, ledningsnät och samlad bebyggelse. Åtgärderna är i strategin inte rangordnade eller prioriterade på grund av att de samtliga är av stor vikt för en framtida hållbar VA-försörjning. Det viktiga vid genomförandet är att se helheten i VA-försörjningen och ha insikten och förståelsen för att flera av åtgärderna är beroende av varandra. Takten i åtgärdsarbetet styrs av tillsatta resurser.

De åtgärder som initialt är avgörande för genomförandet av strategin är:

- Reservoarkapaciteten för vatten från Kristianstad säkerställs.
- Knislinges nya reningsverk byggs för att möta upp strategins behov.

- Möjligheten för ökat uttag från Hjårsås vattentäkt utreds för dricksvattenförsörjningen i Sibbhult alternativt som komplement till Knislinge.

- Immelns reningsverk rustas upp avseende kvantitet och funktion för att ta emot avloppsvatten från Kollandsvik och Vårestorp.

- En ledningsförnyelseplan arbetas fram för att säkerställa ledningsnätens långsiktiga funktion.

- Projektering och förberedelse för genomförande av överföringsledningen Sibbhult - Hylta - Hjårsås - Knislinge.

- Villkor för överföringsledningen Osby - Östra Genastorp - Östanå - Glimminge - Broby diskuteras och formuleras med Osby kommun då denna åtgärd är den enskilt mest betydelsefulla för att långsiktigt säkerställa dricksvattenförsörjningen i Östra Göinge.

Samordning och ansvar för att driva frågan om de gränsöverskridande projekten bör utses. För genomförandet av strategin förutsätts att nödvändiga ekonomiska medel ställs till förfogande. För genomförandet krävs att en tidsplan som kan knytas till investeringsbudget arbetas fram.

4.1 Uppföljning och utvärdering

Strategin kommer att utvärderas och följas upp enligt kommunens styr- och ledningsprinciper. Den ska också arbetas in i kommunens översiktsplan vid aktualisering av *ÖP 2012*.

